

Sprookjesachtig dubbelgangersmotief over harmonie en heling

Diana Lebacs: Dame van de avond en het berouw van Benaro

door Wim Rutgers

Een ambtenaar, Benaro of volledig Bernardo, die al bijna dertig jaar trouw en getrouwd bij het ministerie van Sociale Zaken van de overheid werkt, wordt voortdurend zodanig gepest door zijn corrupte diensthoofd Xerxio, dat hij aan overplaatsing of vervroegd pensioen begint te denken. Benaro heeft ooit een rapport geschreven over zuiver drinkwater en de noodzaak de oude leidingen op het eiland te vervangen. Maar het rapport verdween in een la om de broer van het diensthoofd blijvend te kunnen bevoordelen. Zo wordt water al in het allereerste begin van de roman een metafoor voor zuiverheid – niet alleen voor zuiver drinkwater, maar ook voor zuiverheid en eerlijkheid in het leven als zodanig - en zo zal het in die betekenis ook later nog weer terugkomen. De roman kan gelezen worden als een pleidooi voor zuiverheid in de politiek en het menselijk bestaan in het algemeen. Benaro voelt zich door deze mislukking een “knullig, onbenullig ambtenaartje (p 65), “altijd bang om nee te zeggen, te inschikkelijk om conflicten te vermijden” (p. 120) in de schaduw van zijn dominante chef.

Dan wordt zijn moeizame positie plotseling doorbroken door de ontmoeting met de aantrekkelijke Osaira, van de dansgroep ‘dama di anochi’ die als de geurige bloem bloeit in de nacht, en vervolgens door een opdracht van zijn diensthoofd om naar het eiland Turtuga te reizen waar een zekere geleerde prof. Dr. Max Merlin, als een middeleeuwse Merlijn, als kloon-expert lezingen verzorgt en overweegt met het klonen van mensen te experimenteren, met geen geringer doel dan de maakbaarheid van het menselijk leven experimenteel te realiseren.

De kwade genius Xerxio, de nachtelijke schoonheid van Osaira, de geleerde ‘tovenaars’ Merlin – ze lijken qua naam en faam aan allerlei elementen uit de sprookjeswereld ontleend. De weifelachtige hoofdpersoon Benaro wordt veelzijdig gemanipuleerd omdat hij stevast toegeeft aan wensen en eisen van anderen. Zo moet hij voor Osaira een geheimzinnig ‘lianenpoeder’ meenemen dat alleen bij een sjamaan in het woud van Turtuga te krijgen is:... “De Miracle

Vine beloofde een algemene schoonmaak van de inwendige mens, opruiming van parasieten en andere toxische elementen ..." (p. 44) Ook hier dus: zuiverheid in een sprookjesachtige sfeer, in dit geval van het menselijk lichaam.

Dubbelganger

Op het congres ontmoet Benaro een persoon die 'als twee druppels water' op de minister-president van zijn eiland Curaçao lijkt. Dat leidt dan tot het dubbelgangersmotief, dat uitgangspunt is voor het diepere thema van deze roman: is het via experimenten en kuren mogelijk om een dominant conflictmodel zoals in politiek en sociaal-maatschappelijk leven gebruikelijk is, om te buigen naar een harmoniemodel? Of is zo'n gedachte niet meer dan een sprookje waar in de dagelijkse realiteit geen mogelijkheden toe zijn?

Als vervolgens Xerxio, samen met de minister-president, vervolgens ook naar Turtuga afreist, smeedt deze met behulp van dr. Merlin het plan om deze gemanipuleerde Dubbelganger de plaats van de minister-president op het eiland in de laten nemen: "De Dubbelganger zal moeten aantonen dat hij in opties denkt, positieve alternatieven biedt, niet vanuit conflictsituaties maar vanuit een oplossend vermogen. Kortom, de Dubbelganger weet de mensen een hemel op aarde te bieden." (p. 37)

Ook Benaro ziet daarmee voor zijn eiland een uitkomst: "Curaçao, het eiland van de Reuzen, het eiland van de energetische en helende locaties (...) het eiland waar niemand meer iets van begreep omdat er zoveel bozigheid en negativiteit aan de orde van de dag was." (p. 37)

De Dubbelganger zal op Curaçao fungeren als 'Super Positieve Persoonlijkheid' die zo sprekend op de minister-president lijkt dat niemand het zal opvallen, ook niet als deze persoon alleen maar Engels spreekt: "stel je eens voor, deze proefpersoon met dat uiterlijk maar met andere innerlijke kwaliteiten op de plaats van de minister-president, dat zou toch het paradijs op Curaçao zijn?" (p. 43) De minister-president neemt vakantie op Turtuga en de Dubbelganger komt inderdaad in diens plaats, waar hij Curaçao tot het 'Eiland van Genezing', van Heling, van *kurashon* en *sanashon*, van oudsher, van nature, van geboorterecht, van locatie, van geschiedenis. (p 167) omtovert door allerwege harmonie te brengen. Overal waar de Dubbelganger optreedt worden conflicten bezworen en ontstaat er harmonie.

Moraal

Diana Lebacs is auteur van tal van jeugdboeken in het Papiaments en Nederlands en de romans voor volwassenen, *De langste maand* (1995) en *Duizend leugens bruidstaart* (2016). Met *Dama di anochi en het berouw van Benaro* (2022) heeft ze een sprookjesachtig verhaal geschreven met een dominante moraal. Ze heeft met de 'dama di anochi' en de 'dubbelfiguur' twee verhaallijnen uitgezet die elkaar in het hoofdpersonage Benaro kruisen. De roman eindigt met een sterk aangezette expliciet geformuleerde moraal, waar het eiland Cura-çao naar een veronderstelde betekenis van het woord, weer het oorspronkelijke eiland van 'genezing' wordt. De roman heeft zo een karakter gekregen van een sprookjesachtige queeste op zoek naar harmonie en heling in een tot op het bot getroebleerde maatschappij, veroorzaakte door een koloniaal verleden en een corruptief heden.

De Dubbelganger zal zijn werk – in elk geval – voorlopig in harmonie kunnen voortzetten. Benaro durft eindelijk zelf beslissingen te nemen. Hij zoekt de minister-president in Turtuga op om die te vragen niet naar het eiland terug te keren. Ook die blijkt tot inkeer gekomen en verwerpt nu zijn politieke opportunisme, de 'waan van de maakbaarheid van het leven', 'het voortdurend uit balans zijn van lichaam en geest', het 'materialisme en consumentisme' met alle misplaatste prioriteiten die daarbij horen. Hij keert zich tot de kunst, de muziek en speelt viool in de paradijselijke natuur van zijn isolement en is voorlopig niet van plan terug te keren naar alle bestuurlijke beslommeringen. Ook de aantrekkelijke maar manipulatieve Osaira komt tot inkeer, de 'dama di anochi', werpt de schone schijn af in de realiteit van de dag.

Lange tijd zoekt Benaro zijn falen nog bij de ander, niet in zichzelf: Hij moest zien te genezen van zijn neerslachtigheid, domheid, laksheid omdat hij niet wist wie hij was, wat hij wilde en niet wilde. Hij was moe met het steeds weer in strijd zijn met zichzelf. Het was verstikkend om steeds maar weer in conflict te zijn met mensen die fanatiek bezig waren met de maakbaarheid van geluk, rijkdom en succes voor een zogenaamde geslaagde maatschappij. Mensen die zich nooit afvroegen wat het echte leven was, de echte wereld. Daarom moest hij zich in allerlei bochten wringen, dingen zeggen waarover hij eigenlijk anders dacht, nooit nee durfde zeggen om het iedereen maar naar de zin te maken... (p. 154)

De schaduw van de figuur op de omslag van de roman, een foto van Jeroen Heuvel, is een prachtige illustratie van het karakter van de hoofdpersoon, die uiteindelijk in diep berouw moet erkennen dat hij zodanig in de ban van Osaira en de Dubbelganger was dat hij ernstig tekort geschoten is ten opzichte van zijn echte naasten, eerst zijn moeder, uiteindelijk zijn vrouw: “Warme tranen spoelden de diepe sneden van zijn berouw schoon. Maar kijk, ze waren al schoon. Ze moesten nu alleen nog helen.”

Diana Lebac: *Dame van de avond en het berouw van Benaro*

Haarlem: Uitgeverij In de Knipscheer

2022 - 171 pagina's

ISBN 978-94-93214-24- 8

www.indeknipscheer.com

Bron: *Antilliaans Dagblad*, 7 januari 2023